
Fizyczne metody poprawy jakości wód płynących

Michał Łopata

*Katedra Inżynierii Ochrony Wód,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
michal.lopata@uwm.edu.pl*

migracja biogenów w zlewniach rolniczych

fol. M. Łopata

- Lokalnie liczna sieć cieków i rowów melioracyjnych
- Sposób prowadzenia upraw i hodowli sprzyjający wynoszeniu materii biogennej
- Błędy przy nawożeniu pól uprawnych

- Wysokie stężenia biogenów w ciekach śródpolnych

migracja biogenów w zlewniach rolniczych

fol. M. Łopata

Przykład:

- Przepływ średni 10l/s, stężenie fosforu 0,2 mg/l

migracja biogenów w zlewniach rolniczych

fol. M. Łopata

Przykład:

- Przepływ średni 10l/s, stężenie fosforu 0,2 mg/l
- **Efekt: 315 360 m³/rok 63,1 kg P**
- Wystarcza na osiągnięcie **ładunku krytycznego** dla jeziora o gł. śr. 5,0 m i powierzchni 40 ha (wg kryteriów Vollenweidera)

przeciwdziałanie

Zamykanie cykli obiegu wody i pierwiastków w obrębie agroekosystemu i wykorzystywanie cennych związków pokarmowych, które na terenach przyległych stają się szkodliwymi odpadami.

A. Właściwa struktura użytkowania ziemi

F. Poziomu wód gruntowych

B. Właściwa struktura zasiewów

G. Modyfikowanie sieci dróg w stosunku do rzeźby terenu i sieci hydrograficznej

C. Sprzęt mechaniczny

H. Przeciwdziałanie zakwaszaniu gleb

D. Dekoncentracja produkcji zwierzęcej

I. Utrzymanie oczek śródpolnych

E. Gospodarowanie nawozami

fot. M. Łopata

SAMOOCZYSZCZANIE

procesy fizyczne

Adsorpcja

Sedymentacja

Ulatnianie

procesy chemiczne

Strącanie

Reakcje redox

procesy biologiczne

Mineralizacja
biologiczna

Asymilacja

Celem pracy było przedstawienie efektów oczyszczania wody niewielkiego ciekę nizinnego – rzeczki Młynówki (gm. Strzelce Krajeńskie) na **eksperymentalnej podczyszczalni korytowej**

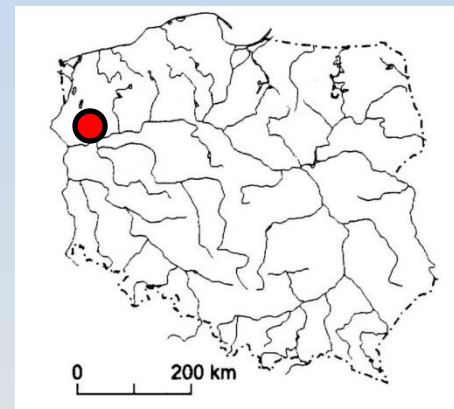
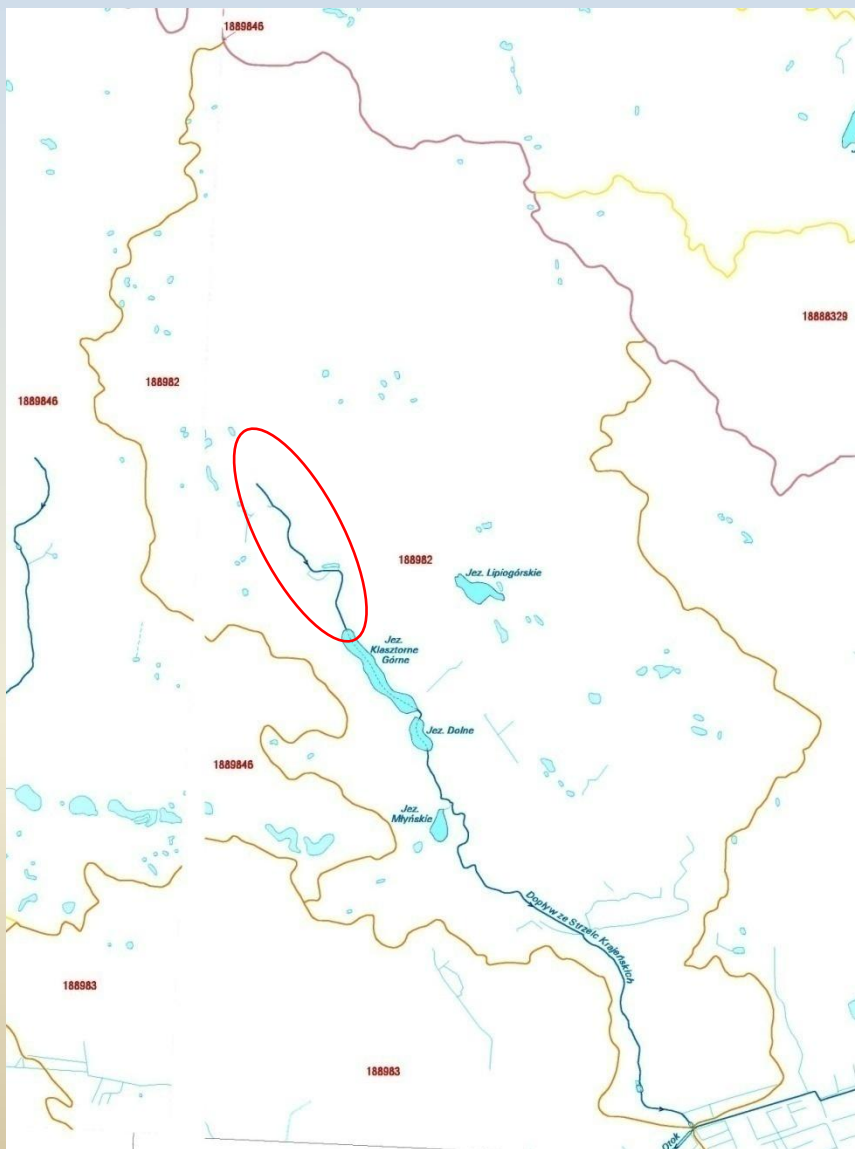
Michał Łopata¹, Robert Czerniawski², Przemysław Czerniejewski³, Grzegorz Wiśniewski¹

¹Katedra Inżynierii Ochrony Wód, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

²Katedra Zoologii Ogólnej, Uniwersytet Szczeciński

³Zakład Gospodarki Rybackiej, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

Teren badań

CIEK MŁYNÓWKA:

Położenie:

Pojezierze Dobiegniewskie (lubuskie)

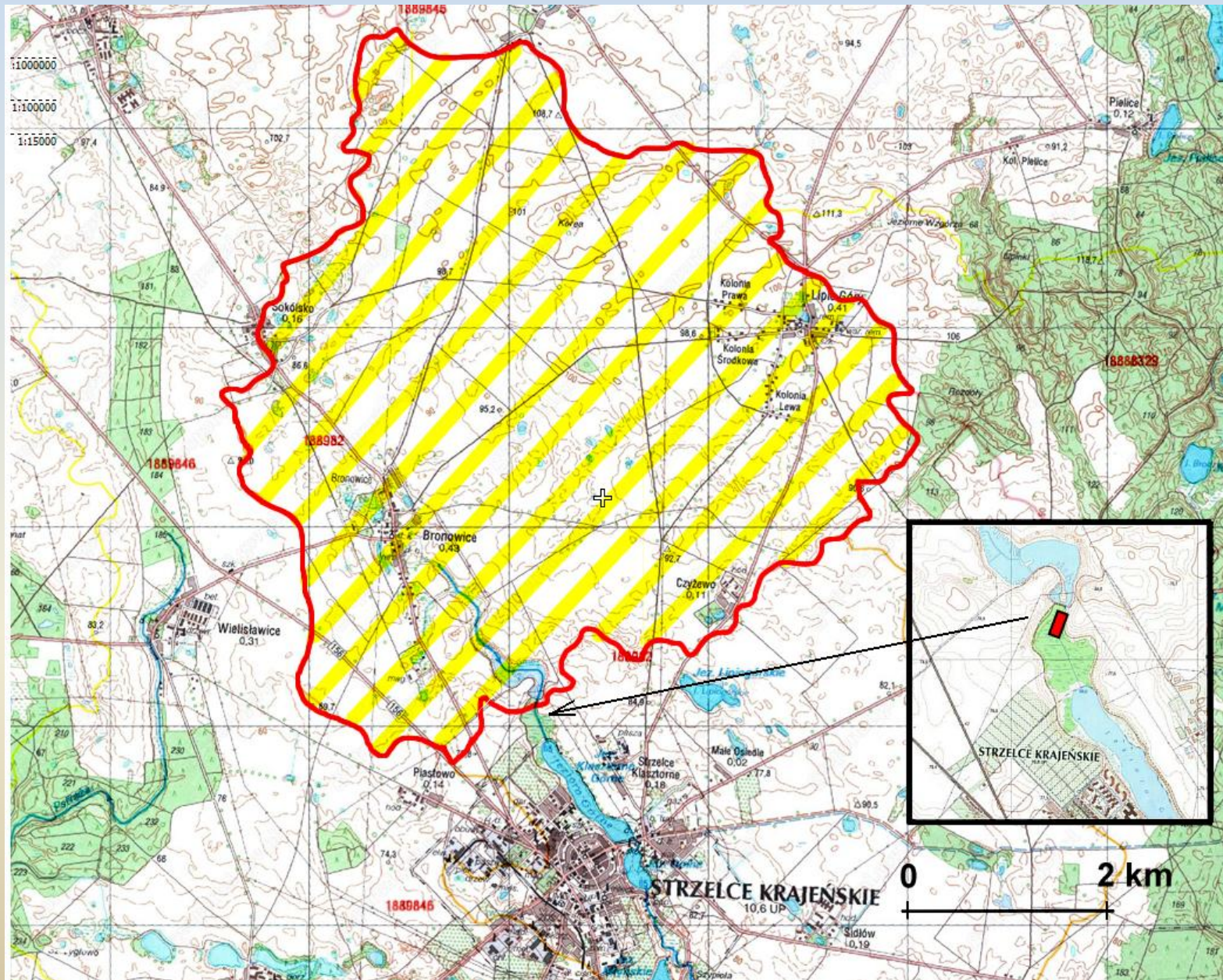
Dorzecze:

Kanał Otok – Noteć – Odra

Zlewnia całkowita: 28 km²

Teren badań

Przeciętne zanieczyszczenie biogenne cieków Młynówka
na dopływie do Jeziora Klasztorne Górnego na przestrzeni lat

parametr	Lata 2007-2010	Lata 2011-2013
Fosfor całkowity [mg/l]	0,07 - 0,63	0,1 - 0,33
Azot całkowity [mg/l]	3,5 – 13,4	3,2 - 11,5

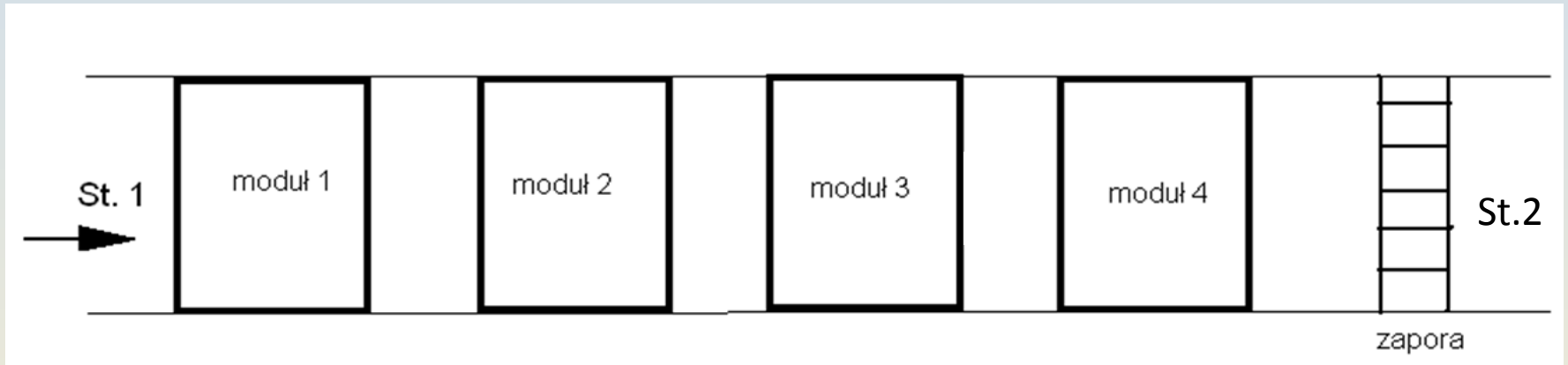
Obiekt badań

Celem budowy sekcji filtrów było przechwycenie nadmiaru zanieczyszczeń spływających wodami cieku do położonych poniżej cennych obiektów hydrograficznych, jakimi są Jeziora Klasztorne w Strzelcach Krajeńskich.

fot. R. Czerniawski

Obiekt badań

Zaprojektowana podczyszczalnia korytowa składa się z czterech sekcji modułów filtracyjnych o pojemności 20m^3 . Jako wypełnienie zastosowano bloki polipropylenowe ($1,0 \times 0,5 \times 0,3\text{m}$) o budowie przestrzennej, umożliwiające swobodny przepływ wody przy jednoczesnej wysokosprawnej separacji ciał stałych. Bloki stanowią także substrat do osiedlenia się organizmów peryfitonowych oraz bakterii.

Obiekt badań

fol. R. Czerniawski

Widok na pojedynczy moduł podczyszczalni

Metodyka

Monitoring działania podczyszczalni korytowej prowadzono przez 11 miesięcy z częstotliwością poboru prób 1-2 razy w miesiącu.

Stanowiska pomiarowe:

- Pobór próbek wody surowej następował kilkanaście metrów przed sekcją filtrów.
- Próbki wody poniżej podczyszczalni pobierano bezpośrednio za przegrodą piętrzącą.

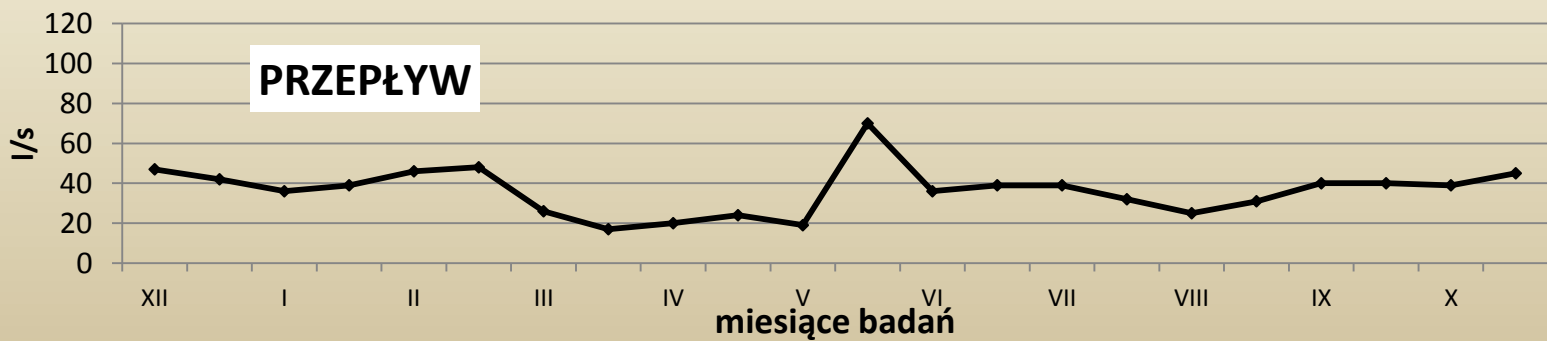
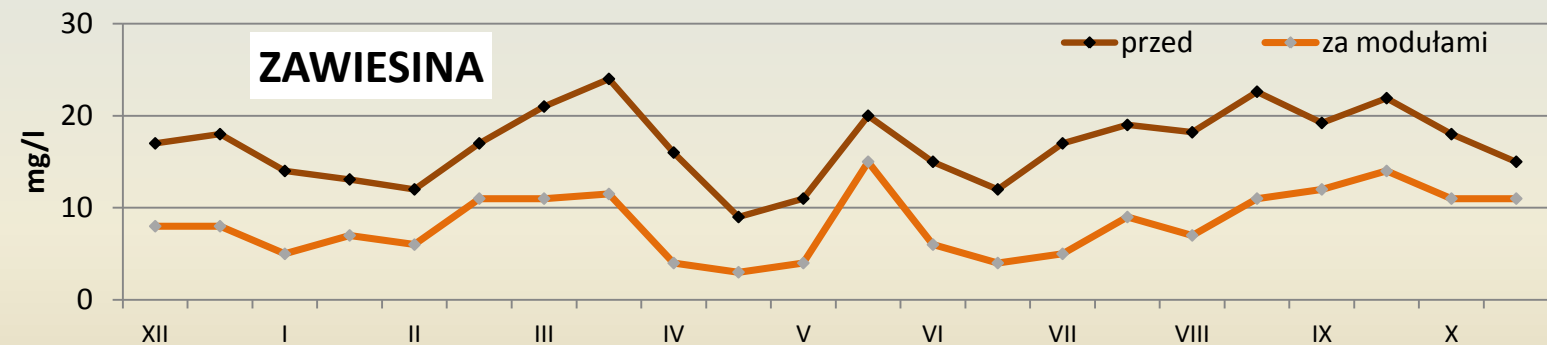
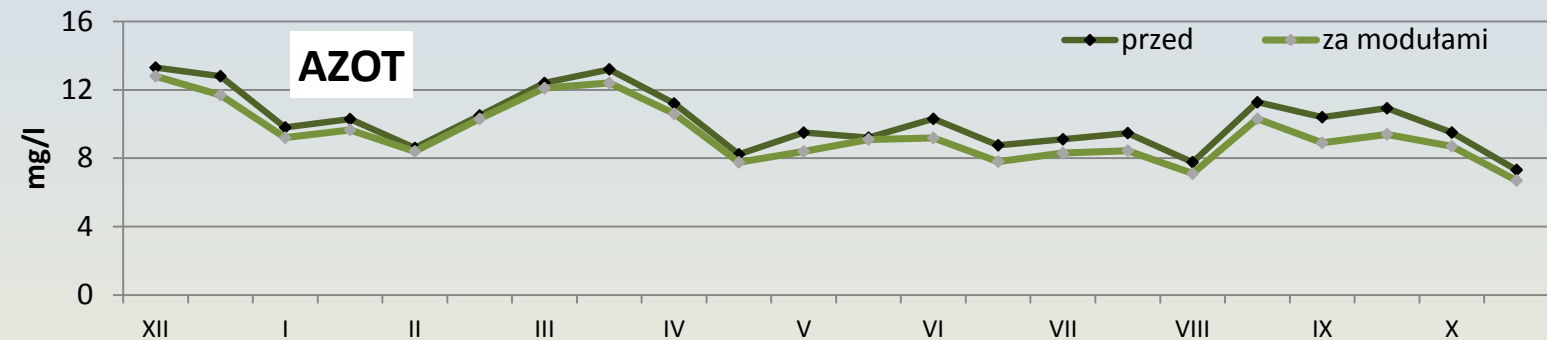
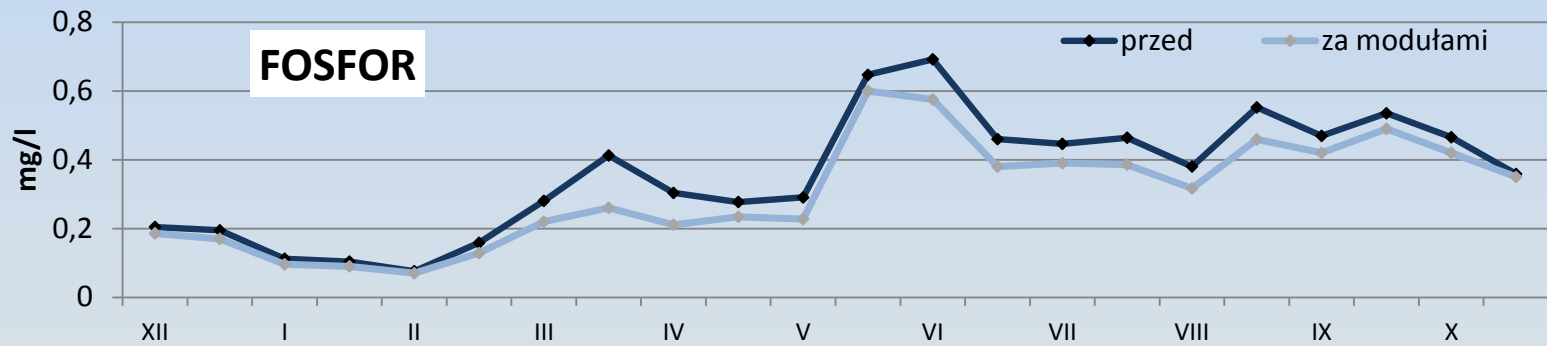
W wodzie oznaczano:

- zawartości tlenu,
  - temperaturę,
  - odczyn,
  - przewodność elektrolityczną,
  - fosfor (mineralny i całkowity),
  - azot (amoniowy, azotanowy, azotynowy, całkowity) oraz
  - zawiesinę ogólną,
- Pomiar *in situ* wykonywano miernikiem wieloparametrycznym Elmetron CX-401.

Zakres zmienności parametrów jakości wody Młynówki podczas badań monitoringowych podczyszczalni korytowej

Parametr	Jednostka	Woda surowa	Woda podczyszczona	Procent redukcji
temperatura	°C	0,5 ÷ 21,5	0,5 ÷ 21,5	0
tlen	mg/l O ₂	7,38 ÷ 20,40	6,95 ÷ 19,70	-5 ÷ 10
przewodnictwo	μS/cm	782 ÷ 1389	781 ÷ 1398	-1 ÷ 1
N-NO ₃	mg/l N	4,18 ÷ 11,10	3,84 ÷ 11,00	-2 ÷ 13
N-NH ₄	mg/l N	0,02 ÷ 0,07	0,03 ÷ 0,05	-50 ÷ 45
N-całkowity	mg/l N	7,32 ÷ 13,30	6,70 ÷ 12,80	1 ÷ 14
P-PO ₄	mg/l P	0,06 ÷ 0,35	0,05 ÷ 0,29	9 ÷ 31
P-całkowity	mg/l P	0,08 ÷ 0,69	0,07 ÷ 0,60	2 ÷ 37
zawiesina	mg/l	9 ÷ 24	3 ÷ 15	25 ÷ 75
przepływ	l/s	17÷70		nie dotyczy

PODSUMOWANIE

Zaprezentowane wyniki wskazują na duże możliwości aplikacyjne wykorzystania modułowych podczyszczalni korytowych do ograniczania transferu zanieczyszczeń w systemach niewielkich wód płynących.

Ponad 58% jezior Polski posiada dopływy powierzchniowe, stąd potencjał do kolejnych zastosowań filtrów jako środków ochrony czynnej jezior jest znaczny.

Do najważniejszych **zalet** tego typu rozwiązania należy:

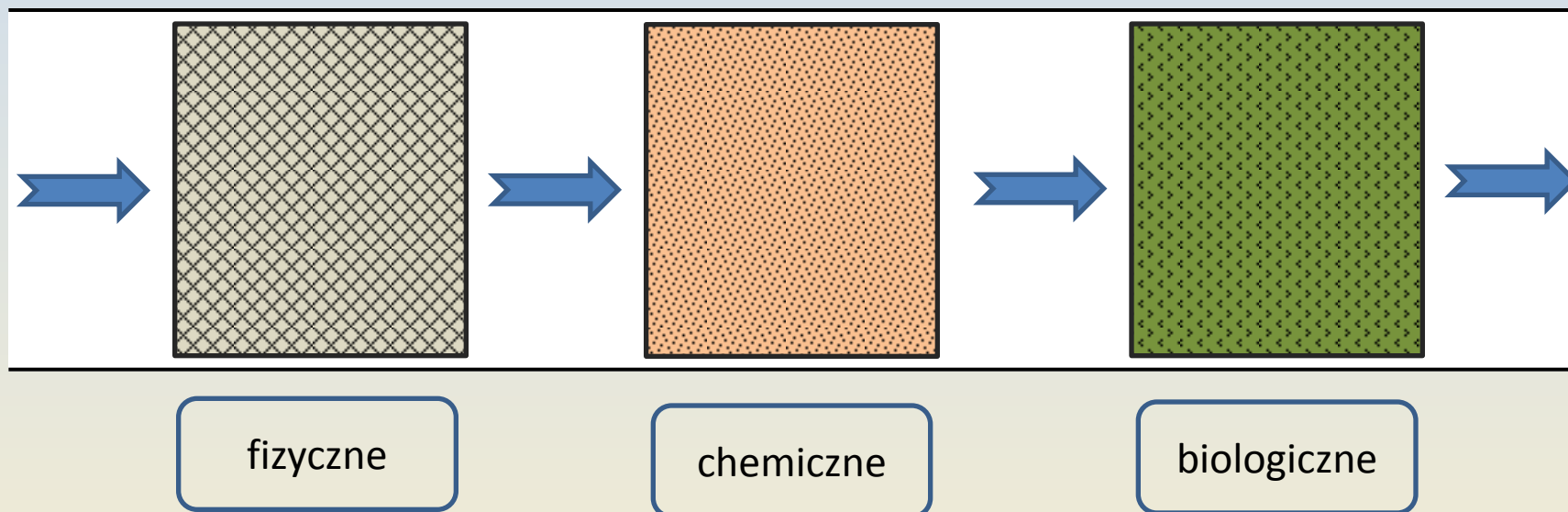
- prosta technologia, oparta na filtracji mechanicznej,
- niewielka powierzchnia obiektu, łatwość adaptacji terenu pod podczyszczalnię
- do pracy urządzeń nie wymagane są media zasilające,
- brak konieczności prowadzenia skomplikowanego monitoringu kontrolno-pomiarowego celem optymalizacji pracy,
- duża odporność na czynniki zewnętrzne, w tym ingerencję osób trzecich - przy odpowiednim zabezpieczeniu mechanicznym nie jest wymagany stały nadzór obiektu.

PODSUMOWANIE

Wady i ograniczenia:

- niska skuteczność w przypadku dominacji mineralnych form biogenów w wodzie cieką,
- w przypadku płytkich koryt konieczność budowy przegrody piętrzącej,
- konieczność wykonywania okresowego czyszczenia czoła złoża z materiału naniesionego z wodami cieką w celu zapewnienia prawidłowych warunków hydraulicznych pracy modułów.
- konieczność okresowego - nawet kilkakrotnie w skali roku, opróżniania modułów i dalszego zagospodarowania wychwyconego osadu nadmiernego.
- Dla zachowania kontinuum biologicznego cieką niezbędne jest doposażenie podczyszczalni w elementy pełniące rolę korytarza ekologicznego (przeplawka, kanał obiegowy)
- spadek skuteczności działania przy wzrastającym obciążeniu hydraulicznym.

Czy może być lepiej?

- KERAMZYT
- POLONIT
- OPOKA
- MODUŁY HYDROFITOWE